

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาวาทกรรม (discourse) และปฏิบัติการทางวาทกรรม (discursive practices) ของชาวบ้าน กรณีศึกษาป่าทามกุดเป่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ปรากฏขึ้นบนเส้นทางการอนุรักษ์ป่าถึงการต่อสู้กรณีฝ่ายราชินีไศล โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการ คือ 1) ศึกษาวาทกรรมของชาวบ้านในภาคอีสานที่สร้างขึ้นในกระบวนการต่อสู้เพื่อการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 2) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมของชาวบ้านกับบริบททางสังคมที่ก่อให้เกิดวาทกรรมเหล่านั้นว่าเกี่ยวข้องกับอย่างไรกับการครอบครองพื้นที่ และความเป็นเจ้า (hegemony) ในการให้นิยาม และความหมายของการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติในบริบทของสังคมไทย และ 3) ศึกษากระบวนการในการปฏิบัติการเชิงวาทกรรม (discursive practices) ของชาวบ้านเพื่อครอบครองพื้นที่และครอบครองความเป็นเจ้า (hegemony) ในการให้นิยามและความหมายของการอนุรักษ์ และจัดการทรัพยากรธรรมชาติในบริบทของสังคมไทย

โดยนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 5 บท บทแรกเป็นบทนำกล่าวถึงความเป็นมาของการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และระเบียบวิธีในการศึกษา บทที่ 2 เป็นเรื่องของวาทกรรมที่ว่าด้วย "การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ" ในบริบทของสังคมไทย บทที่ 3 กล่าวถึงวาทกรรมว่าด้วย "ป่า" และ "การอนุรักษ์" กรณีศึกษาป่าทามกุดเป่ง บทที่ 4 เป็นการนำเสนอภาพของปฏิบัติการทางวาทกรรม (discursive practices) ของชาวบ้านกรณีศึกษาป่าทามกุดเป่ง ที่ปรากฏขึ้นบนเส้นทางการต่อสู้กรณีฝ่ายราชินีไศล และบทสุดท้ายเป็นการสรุปภาพการวิเคราะห์ และเชื่อมโยงปฏิบัติการทางวาทกรรมของชาวบ้านนับตั้งแต่ช่วงการอนุรักษ์ป่าจนกระทั่งถึงการต่อสู้กรณีฝ่ายราชินีไศล

โดยสรุปกระบวนการต่อสู้ของชาวบ้านในกรณีนี้คือการโต้แย้งและตอบโต้วาทกรรมกระแสหลักของรัฐใน 2 ประเด็นนั่นคือ วาทกรรมว่าด้วยการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีได้ให้ความสนใจกับองค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่นที่สัมพันธ์อยู่กับทรัพยากรธรรมชาติ และ วาทกรรมการพัฒนาที่รวมศูนย์อำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่ส่วนกลาง โดยไม่ได้คำนึงถึงสิทธิชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น